

513. plenární zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru (Brusel, 20. – 21. 1. 2016)

Plenární zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV) projednalo a přijalo následující stanoviska:

- **ECO/385 Právní rámec sekuritizace**

Vytvoření jednoduchého, transparentního a standardizovaného sekuritizačního trhu je stavebním kamenem unie kapitálových trhů. Vysoce kvalitní rámec pro sekuritizaci v EU může podpořit integraci finančních trhů EU, pomoci diverzifikovat zdroje financování a uvolnit kapitál, což úvěrovým institucím a věřitelům usnadní poskytování úvěrů domácnostem a podnikům.

Sekuritizací se rozumí transakce, které umožňují věřiteli nebo původcům aktiv (obvykle úvěrové instituce) refinancovat soubor úvěrů nebo aktiv (např. hypotéky, úvěry na automobily, spotřebitelské úvěry, kreditní karty) prostřednictvím jejich transformace na cenné papíry. Věřitel nebo původce uspořádá portfolio do různých kategorií rizika, které jsou přizpůsobeny zájmům investorů, pokud jde o výši rizika/zisku. Tyto trhy nejsou určeny pro retailové investory.

EHSV vítá návrhy na systém pro jednoduché, transparentní a standardizované sekuritizace (JTS sekuritizace) a na změnu obezřetnostních požadavků na úvěrové instituce a investiční podniky. Nyní je třeba pracovat rychle. Musí to umožnit vytvoření významných dodatečných fondů pro bankovní financování. To je velmi důležité zejména pro malé a střední podniky a domácnosti. Bankovní financování a tržní financování by měly být považovány za vzájemně se doplňující a ne za konkurenční a měly by se rozvíjet ruku v ruce.

Oživení sekuritizace předpokládá, že nový režim bude dostatečně široký. Kritéria JTS by měla být realistická a dosažitelná pro všechny banky, a to jak velké, tak i místní a malé banky, jež působí v oblasti financování. Sekuritizace by měla být atraktivní i pro investory. Měla by být jasně stanovena možná rizika a kdo tato rizika nese, přičemž je třeba zohlednit celý řetězec od vydavatele až po investora. Nyní jde o to, aby se neopakovaly chyby z minulosti. Musí být řádně vyvinut dohled, jak v rámci Evropské centrální banky, tak i vnitrostátních orgánů dohledu, a neměl by být opomíjen mezinárodní rozměr. Tvůrci politik EU by měli zajistit dostatečnou harmonizaci na mezinárodní úrovni.

- **TEN/576 Rámec pro označování energetické účinnosti štítky**

Návrh revize pravidel upravujících označování energetické účinnosti je součástí energetického balíčku, který Evropská komise oznámila v polovině července 2015 za účelem provádění priorit stanovených předsedou Komise Jeanem-Claudem Junckerem v rámci energetické unie. Jejím cílem je zajistit, aby spotřebitelé byli lépe informováni o nákupu energeticky účinných výrobků, a tím by se snížila spotřeba energie a souvisejících nákladů na energii (jakož i další významné dopady výrobků na životní prostředí). Označování energetickými štítky je v tomto kontextu významným nástrojem, který umožňuje zákazníkům získat přesné, věcné a porovnatelné informace o energetické účinnosti a spotřebě energie výrobků spojených se spotřebou energie a na jejich základě činit informovaná rozhodnutí o koupi, šetrná k životnímu prostředí i nákladově efektivní. Označování energetickými štítky rovněž napomáhá volnému pohybu výrobků, neboť zajišťuje, že členské státy nezavádějí své vlastní, vnitrostátní energetické štítky. To pomůže zvýšit konkurenceschopnost evropských podniků, které jsou motivovány k inovacím, posílený dozor nad trhem zajišťuje rovné podmínky soutěže s výrobci ze třetích zemí a u energeticky účinných výrobků lze zvýšit ziskové rozpětí.

EHSV podporuje návrh Komise, neboť se zabývá hlavními problémy spojenými s platnými právními předpisy, mj. faktickým uplatňováním právních předpisů, účinným sledováním trhu a právem spotřebitelů na jasné, srozumitelné a srovnatelné informace. EHSV souhlasí s rozhodnutím použít nařízení, a nikoli směrnici. Výbor rovněž považuje za správnou volbu vytvoření „databáze výrobků“ a souhlasí s návratem k předchozí stupnici A až G.

EHSV také předložil tato hlavní doporučení:

- **posílit účelné kontroly prodáváných výrobků** zaměřené na ověření faktické shody mezi vlastnostmi výrobku a vlastnostmi uvedenými na štítku;
- **doplnit nový štítek o další informace**, které jsou pro spotřebitele důležité, jako je „minimální životnost výrobků“ a „spotřeba energie po dobu životnosti výrobku“;
- zavést společný systém sankcí na úrovni EU;
- zabránit tomu, aby předpokládané dodatečné náklady na nový systém označování štítky ležely automaticky na bedrech konečných uživatelů;
- právně podchytit případy „internetových stránek bazarů“, u nichž bylo shledáno nejčastější porušování povinnosti předkládat energetické štítky;
- přijmout opatření pro „regenerované“ energetické výrobky, aby nevzniklo právní vakuum a aby bylo umožněno lepší propojení strategií týkajících se energetické účinnosti a oběhového hospodářství;
- **věnovat zvláštní pozornost výrobkům dováženým z třetích zemí** s cílem chránit evropskou produkci před případnou nekalou hospodářskou soutěží nebo před podvodny;
- organizovaná občanská společnost by měla spolupracovat s vnitrostátními vládami na zformování účinnější a obecně rozšířené informační aktivity;
- **prodloužit přechodné období na 30 dnů s cílem umožnit dostatečně dlouhou dobu k definitivnímu přechodu na označování štítky podle nového systému;**
- uplatňovat opatrnější a rozvážnější postoj k aktům v přenesené pravomoci;
- v průběhu osmileté lhůty pro přezkoumání rámce pro označování štítky by mělo být provedeno posouzení dopadu v polovině období;
- automatická změna stupnice pro výrobky by měla být provedena na základě skutečného technologického vývoje. Změna stupnice by měla být provedena pouze tehdy, až výrobky energetické třídy A dosáhnou na trhu alespoň 20% podílu.

• **TEN/577 Zahájení veřejné konzultace o novém uspořádání trhu s energií**

Sdělení Evropské komise Zahájení veřejné konzultace o novém uspořádání trhu s energií (COM(2015) 340) je klíčovým prvkem iniciativy evropská energetická unie (EEU) (COM(2015) 80), která byla zahájena v únoru 2015. Zabývá se změnami elektroenergetického systému, trhem s elektřinou a správou, jež souvisejí se souhrnnými cíli evropské energetické unie v oblasti bezpečnosti dodávek, dekarbonizace (včetně rozsáhlého zavádění obnovitelných zdrojů energie a podpory energetické účinnosti) a konkurenceschopnosti, které jsou stanoveny v této iniciativě.

Stávající energetický systém, trh s energií a správa byly vytvořeny v době, kdy rozsáhlé centralizované elektrárny využívající fosilní paliva dodávaly energii pasivním spotřebitelům prostřednictvím převážně vnitrostátního trhu s energií. Tento systém není považován za vhodný pro probíhající a žádoucí přechod k decentralizované výrobě a zapojení mnoha různých účastníků trhu (prostřednictvím obnovitelných zdrojů energie, flexibilní poptávky a poskytování energetických služeb).

Sdělení konkrétně stanoví **tři výzvy** v oblasti uspořádání trhu s energií v těchto aspektech: **1) roztříštěnost trhu s negativním dopadem na hospodářskou soutěž a cenovou tvorbu; 2) nedostatek tržní flexibility s nepříznivými dopady na zavádění obnovitelných zdrojů energie a reakci poptávky; 3) nedostatečná přeshraniční politika a koordinace v oblasti regulace s negativními důsledky, jako je narušování trhu a omezení hospodářské soutěže.**

S cílem řešit tyto problémy se Komise zaměřuje na dvě hlavní oblasti činnosti, a to jednak

na vytváření trhu a jeho integraci a dále na regulaci a správu trhu. Co se týče vytváření trhu a jeho integrace, Komise navrhuje vytvořit evropské a regionální vnitrodenní a vyrovnávací trhy s cílem zvýšit pružnost trhu a také zřídit dlouhodobý evropský trh s uhlíkem prostřednictvím reformovaného systému obchodování s emisemi za účelem vytvoření dlouhodobých pobídek pro investice do nízkouhlíkových technologií. Dále zdůrazňuje nutnost investovat do propojení mezi jednotlivými vnitrostátními a regionálními trhy.

V oblasti regulace a správy trhu Komise spatřuje pozitivní aspekty v přeshraniční a regionální koordinaci zásahů na energetickém trhu (včetně režimů podpory energie z obnovitelných zdrojů a kapacitních mechanismů) s cílem optimalizovat přidělování kapitálu. Ve sdělení se dále navrhuje posílit evropské technické a regulační orgány – Evropskou síť provozovatelů elektroenergetických přenosových soustav – elektřina (ENTSO-E) a Agenturu pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER) s cílem odstranit technické a regulační překážky mezi vnitrostátními trhy a uvést do souladu dohled nad činností sítě, obchodování s elektřinou a integraci provozovatelů distribučních soustav a energetických burz do správy evropského trhu s energií.

Cílem veřejné konzultace Komise je zejména získat zpětnou vazbu týkající se tří rozsáhlých otázek: zaprvé překážek pro integrovaný evropský trh s energií, nutných veřejných zásahů na tomto trhu a jeho dopadů, zadruhé subjektů zapojených do regulace trhu s energií a jeho rozsahu působení a zatřetí potřeby harmonizovaných norem pro posuzování přiměřenosti kapacity.

- **TEN/578 Realizace nové politiky pro spotřebitele energie**

Sdělení Evropské komise Realizace nové politiky pro spotřebitele energie (COM(2015) 339) je jedním z klíčových prvků iniciativy Evropská energetická unie (EEU) (COM(2015) 80), která byla zahájena v únoru 2015. Zabývá se regulačními a technologickými změnami, pokud jde o maloobchodní trhy s energií, v souvislosti s vizí EEU, „jejímž jádrem jsou občané“. Konkrétně má být podpořeno vytvoření EEU, v níž občané „přijmou odpovědnost za přechod na jiné zdroje energie, využívají výhod plynoucích z nových technologií v zájmu snížení svých nákladů a aktivně se podílejí na trhu, a kde je zranitelným spotřebitelům poskytována ochrana“.

Ve sdělení je identifikována řada překážek, kvůli nimž se spotřebitelé nemohou podílet na transformaci energetiky a využívat jejích výhod – patří k nim nedostatek informací o nákladech na energii a o její spotřebě, rostoucí podíl síťových poplatků, daní a dalších poplatků na konečném účtu domácnosti za elektřinu, nedostatečná konkurence na maloobchodních trzích (včetně překážek bránících změně dodavatele a vysokých překážek pro vstup nových konkurentů na trh), nedostatečně rozvinuté trhy s energetickými službami a v oblasti reakce strany poptávky, chybějící odměna za aktivní účast na trzích, či dokonce zamezování této účasti (například vlastní výroba a spotřeba).

Komise navrhuje třibodovou strategii k překonání těchto překážek:

1. **První pilíř se týká posílení postavení spotřebitelů.** Jedním z aspektů posílení jejich postavení je lepší informovanost, např. z hlediska srozumitelnosti a porovnatelnosti účtů za energii, označování výrobků do domácnosti energetickými štítky a přístup k údajům o spotřebě v reálném či téměř reálném čase. Důležitým nástrojem pro zvýšení informovanosti spotřebitelů je technologie inteligentních měřičů a lepší označování energetické účinnosti štítky. Dalším aspektem je to, aby spotřebitelé měli větší výběr dodavatelů díky lepší porovnatelnosti jejich nabídky. Třetím aspektem posílení postavení spotřebitelů je podpora reakce strany poptávky, např. prostřednictvím automatizovaných programů reakce strany poptávky a smluv o dodávkách elektřiny s dynamickou tvorbou cen. Čtvrtým nástrojem k posílení postavení spotřebitelů je vlastní výroba a spotřeba. V neposlední řadě Komise navrhuje zvýšit míru účasti spotřebitelů pomocí kolektivních systémů a zprostředkování, čemuž budou napomáhat například společnosti poskytující energetické služby.

- II. **Druhý pilíř se týká ochrany spotřebitelů.** Jedním z aspektů je to, že Komise zvažuje začlenění právních předpisů specifických pro energetiku do širšího nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele (č. 2006/2004). Dalším aspektem je vyřešení problému energetické chudoby prostřednictvím intenzivnějších opatření v oblasti energetické účinnosti a sociálního zabezpečení.
- III. **Třetí pilíř se týká zavedení inteligentních technologií** (viz 2014/724/EU) spolu s opatřeními na ochranu osobních údajů (viz 2014/724/EU). Patří sem inteligentní měření, inteligentní domácí systémy pro hospodaření s energií a inteligentní spotřebiče. Sdělení zdůrazňuje význam zajištění interoperability (prostřednictvím standardizace a mobilizace provozovatelů distribučních soustav jakožto neutrálních subjektů přispívajících k fungování trhu), přístupu spotřebitelů k údajům a investic a výzkumu v oblasti využívání inteligentních technologií (z evropských strukturálních a investičních fondů). V této souvislosti je považováno za důležité chránit údaje spotřebitelů a zacházet s nimi nediskriminačním způsobem.

EHSV vítá analýzu Komise a důrazně podporuje její návrhy. Je nejvyšší čas, aby se spotřebitel stal ústředním bodem evropské energetické politiky a aby získal rozsáhlé možnosti aktivní účasti.

EHSV považuje přístup Komise, který spočívá v rozpoznání místních podmínek, v jejich rozsáhlejší zohledňování a podpoře a v zapojení místních účastníků trhu, za správný.

Otázka, jakým způsobem mají být energetické systémy uspořádány, má strategický význam. Pro vybudování nejefektivnějšího celkového systému je potřebná hospodářská soutěž, což se zdaleka netýká pouze výroby energie a jejího běžného uvádění na trh.

Ústřední význam bude mít reakce strany poptávky. Pro tento účel musí být kromě jiného nejprve vytvořeny technické podmínky i na straně spotřebitele („*inteligentní měřiče*“, „*inteligentní sítě*“), které by měly být vnímány a financovány jako součást rozvoje sítě.

Systémy reakce strany poptávky by spotřebitelům měly umožnit nejen to, aby přizpůsobili svou spotřebu energie a ušetřili tak peníze. Komise naprosto oprávněně konstatovala, že „*kombinace možností decentralizované výroby a skladování s pružností na straně poptávky může spotřebitelům v ještě větší míře umožnit, aby se stali svými vlastními dodavateli a správci, pokud jde o jejich energetické potřeby (resp. jejich část), stali se výrobci i spotřebiteli a snížili své náklady na energii*“ (tzv. *prosumer*).

Je nezbytné vytvořit nové systémy pobídek, které budou odměňovat takové formování vlastní spotřeby energie, přímých dodávek energie, jakož i skladování přebytečné energie a zajišťování vyrovnávací energie, tj. aktivní reakci strany poptávky, které bude ve prospěch systému.

Z přínosů nového přístupu založeného na spotřebitelích vyrábějících energii, které Komise vylíčila, vyplývá, že tento přístup bude více než pouhým doplněním „centralizovaných zdrojů“. Jde o to, aby se spotřebitelé – tj. podniky, občané, komunální služby atd. – mohli nezávisle rozhodnout, zda se i prostřednictvím aktivní výroby, vlastní spotřeby energie, jejího skladování a také uvádění na trh ujmou aktivní úlohy v budoucím energetickém systému.

Komise ve svém sdělení nevymezila vlastní výrobu a spotřebu dostačujícím způsobem. Z uvedených příkladů je patrné, že „přístup založený na spotřebitelích vyrábějících energii“ vnímá příliš úzce. EHSV se domnívá, že vlastní výroba a spotřeba musí být pojímána mnohem širěji než jen jako samostatně vyrobená a spotřebovaná elektrická energie z vlastního zařízení mimo veřejnou síť.

Vznikají i jiné formy širěji chápaných komunitních struktur aktivních spotřebitelů (prozumentů), jsou jim však kladeny značné překážky. Zavedení nových obchodních modelů by posílilo spotřebitele v jeho nové, aktivní úloze a přineslo by zcela nové možnosti vytváření hodnoty. Tyto modely musí být v „nové politice pro spotřebitele elektrické energie“ bezpodmínečně zohledněny.

Rozsáhleji koncipované formy vlastní výroby a zásobování energií, které (samozřejmě za poplatek) využívají veřejných sítí, umožňují, aby i nájemníci, menší podniky či členové

družstev hráli na trhu s energií aktivní a odpovědnou úlohu a aby generovali příjmy, resp. vytvářeli úspory. Úzké vymezení pojmu vlastní výroby a spotřeby je tudíž z hlediska sociální politiky nespravedlivé a z hlediska hospodářské politiky diskriminující.

Decentralizovaný energetický systém, který se Komise snaží prosadit, vyžaduje rovněž decentralizované tržní přístupy. Spotřebitel by měl mít možnost svobodně si vybrat nejen distributora, ale i výrobce energie.

Vladimíra Drbalová

Mezinárodní vztahy – Evropské záležitosti

Členka EHSV